

הרב חיים אבערלאנדער
רב דקהל שארית ישראל
ראה"כ "אור ישראל" ווילעדניק

מתי מותר להפסיק בשיחה באמצע בדיקת חמץ

ביאור מחלוקת הראשונים אי שיחה הוי הפסק באמצע הבדיקה / מצוה שעשיית מקצתה אינו קיום מצוה כלל אי שיחה הוי הפסק באמצע המצוה / מי שהפסיק בשהייה באמצע הבדיקה אי מותר אז ג"כ להפסיק בדיבור / עשה צרכיו באמצע בדיקת חמץ אי מנכך ברכת אשר יצר, ואם מותר לענות אז אמן ושאר דברים שנקדושה / הבודק ב' בתים, כגון ביתו וחנותו, ורוצה לפטור שניהם בברכה אחת, אי מותר להפסיק בשיחה בשעה שהולך מבית לבית. / בודק ביתו ובית חבירו אי אז הוה שיחה הפסק / אם מותר לכתחילה להפסיק ולנוח קצת באמצע הבדיקה

וביאור דבריו ראיתי בספר מקראי קודש (פסח א' סי' מ"ה) וז"ל: דזה פשוט דהיכי דכבר התחיל המצוה לא חשיב שיחה הפסק, משום דכבר יש מקום לברכה לחול, משא"כ בין ברכה להתחלת המצוה דהברכה לא היה מקום לחול הוי שפיר הפסק, ולכן בסוכה שכבר התחיל המצוה ויש ברכה מקום לחול תו לא הוי הפסק, אבל בבדיקה "דלא סגי כל שלא גמר", כלומר דאם לא יגמור כל הבדיקה אגלאי מילתא למפרע דלא עביד מצוה כלל, דפשוט דמי שלא בדק רק פלגא דביתא לא עביד מצוה כלל, נמצא דברגע דהוא מפסיק עיקר המצוה מתלי תלי וקאי, ועדיין לא עביד המצוה, ועדיין אין להברכה לחול, לכן אינו רשאי להפסיק דהוי ממש כמפסיק בין הברכה להתחלת המצוה דזיל בתר טעמא, ובזה דברי הט"ז מזוקקים ונחמדים, ונמצא לפי"ז שלענין הפסק בדיבור באמצע עשיית מצוה שעשיית פלגא ממנו אינו כלום, תלוי בשתי דיעות שברא"ש הנ"ל, שלדעה הראשונה רק לכתחילה אסור להפסיק אבל בדיעבד אינו כלום, ולדעת המוסיפין אף בדיעבד צריך לחזור ולברך, ולהלכה קיי"ל כהרא"ש שאינו הפסק, עכת"ד.

ודע דעפ"י הסבר זו מובן, מה שיש להקשות לכאורה, על שיטת הסוברים דשיחה הוי הפסק בתוך הבדיקה, שלדבריהם למה אין

ביאור מחלוקת הראשונים אי שיחה הוי הפסק באמצע הבדיקה

כתב הטור (או"ח סי' תל"ב) וז"ל: כתב א"א הרא"ש זצ"ל י"א שאין לבדוק לדבר עד שיגמר כל הבדיקה, ויש מוסיפין עוד לומר שאם שח בדברים שלא מעין הבדיקה שצריך לחזור ולברך, וכל זה אינו שוה לי אלא שיש ליהרהר שלא לדבר בין הברכה להתחלת הבדיקה, אבל משהתחיל לבדוק לא הוי שיחה הפסק, מידי דהוי היושב בסוכה או אדם המדבר בתוך סעודתו דלא הוי שיחה הפסק לחזור ולברך, מיהו לכתחילה טוב ליהרהר שלא לעסוק בשיחה בטילה עד שיגמר כל הבדיקה, כדי לשים אל לבו לבדוק בכל המקומות שמכניסין בו חמץ עכ"ל. ובשו"ע (סי' תל"ב סעיף ב') פסק המחבר כהרא"ש.

אמנם הט"ז שם כתב: ונ"ל דדברי הי"א שברא"ש נכונים, ויש הפסק כשמדבר קודם גמר הבדיקה, ולא דמי לסוכה וסעודה שמביא הרא"ש ראייה שיכול להפסיק באמצע, דהתם אי בעי מסיים ולא אכיל יותר בסוכה וסעודה, משא"כ בבדיקה דלא סגי ליה כל שלא גמר הבדיקה, וממילא כל שלא גמר מקרי התחלה אצלו וכו' עכ"ל, ורבים נתקשו בהבנת דברי הט"ז.

בקריאת מקצתה, א"כ באיזה מקום מקריאתה שהפסיק הוא כמו שמפסיק בין ברכה להתחלת קיום המצוה דהוי הפסק, ובהמשך התשובה (בר"ה וראיתי להרי"ף בסופו) כתב וז"ל: ואל תשיבני מסח באמצע בדיקת חמץ שאין צריך לחזור ולברך, אומר אני שכל חור וזוית שבודק קיים המצוה שאין ביעור חמץ מעכב זה את זה, ואם מבער כזית חמץ אף שיש לו עוד בביתו הרבה חמץ על כזית זה שביער קיים מצות תשבותו וכו' עכ"ל. הרי לן דהנו"ב נקט כהטו"ז דבמצוה שעשיית פלגא ממנו לא נחשב קיום מצוה כלל, אז הוי שיחה הפסק באמצע המצוה, רק דהטו"ז מסביר כן שיטת הי"א שברא"ש, אבל להלכה דקיי"ל כהרא"ש שאין שיחה הפסק באמצע בדיקה, ע"כ נקטינן שגם בכה"ג אין שיחה הפסק, משא"כ הנו"ב סובר דליכא ראייה מבדיקת חמץ, דשם יש טעם אחר, דהא כל חור וזוית דבודק קיים המצוה וכו' כנ"ל.

ועיין בחמד משה על הטו"ז שג"כ כתב כהנו"ב הנ"ל, וז"ל: משא"כ בנידון דידן אף דהבדיקה אחת היא, מ"מ כל מקום ומקום חיובא בפנ"ע הוא, ומה שבדק בודק ועשה מצוה, ואם אינו יכול לבדוק כל החדרים ומקומות שיש לו וכי יעלה על הדעת שלא יבדוק כלום, עכ"ל.

ובביאור דבריהם נראה דס"ל דדוקא לגבי קריאת המגילה, דקריאת מקצת המגילה אין שום צורת מצוה עליה, ולכן אין שייך ברכה ע"ז, ושוב מקרי כמו שלא התחיל המצוה כלל, משא"כ בדיקת חמץ יש צורת המצוה על

שיחה הפסק בין בדיקה לביעור, דהא הברכה שמברכים בהתחלת הבדיקה הוא ג"כ ברכה על הביעור שעושים ביום, ולכן מברכים על ביעור חמץ, וכמבואר בב"י (ברי"ש סי' תל"ב) בשם הרא"ש ובט"ז שם, ובר"ן במס' ר"ה (דף י"א מדפי הרי"ף בר"ה שאלו מקמי ריש מתיבתא) כ' וז"ל הרי לא שמעני בשום מקום שמי שבירך על המצוה והתחיל שלא יהא רשאי לדבר עד שיגמור, ואטו מי שהתחיל לבדוק חמצו כלום אסור לו לדבר עד שיגמור "ביעורו" וכו' עכ"ל, הרי דסובר דאם שיחה הוא הפסק באמצע בדיקה, כמו"כ הוא הפסק בין בדיקה לביעור.

אולם לפי הסבר הנ"ל לק"מ, דרק בתוך הבדיקה אמרינן דכל זמן דלא בודק כולו מקרי לא עשה ולא כלום, ואין הברכה על מה לחול, וע"כ הוי הפסק, משא"כ לאחר שכבר בודק, אף דלא ביער, שפיר חל הברכה, דהא מי שבודק ואין לו כלום לבער ג"כ קיים המצוה (עי' ברמ"א סי' תל"ב סעי' ב' מזה) הרי דעל בדיקה עצמה יש קיום מצוה, ויש לה הברכה על מה לחול, אף דמי שיש לו מה לבער לא גמר המצוה עד שיבער, עכ"ז גם אצלו יש קיום מצוה במה שבדק, ושייך ברכה על זה, ומותר להפסיק אח"כ כנ"ל.

מצוה שעשיית מקצתה אינו קיום מצוה כלל

אי שיחה הוי הפסק באמצע המצוה

ובאמת בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק או"ח סי' מ"א) כתב לחדש סברא זו מעצמו, וע"כ כ' דמי ששח באמצע קריאת המגילה צריך לחזור ולברך, דכיון שאין כאן קיום מצוה כלל

1. ואולי לזה נתכווין ג"כ המאירי (פסחים ד' ע"ב) שכתב: ואם שח באמצע הבדיקה אינו חוזר ומברך שהרי כל עצמה של בדיקה לא נגמרה עד שיבער עיי"ש, ולכאורה למה אמר טעם זה, הלא אפי' אם נימא דהמצוה נגמרה לאחר הבדיקה, מ"מ אין שיחה הפסק, כיון דהוא באמצע מצוה וכמש"כ הפוסקים. ונראה דנתכוין לומר בזה דכמו דאין שיחה הפסק בין בדיקה וביעור, וע"כ דאין שיחה הפסק בתוך מצוה אחת שלא נגמרה, מטעם זה גם אין השיחה הפסק בתוך הבדיקה. ותו אפ"ל דכוונתו לומר דהיות דתכלית הבדיקה היא הביעור, ע"כ לא נגמרה המצוה עד לאחר הביעור, ולכן נחשב כל הבדיקה לתד מצוה, ובחד מצוה אין שיחה הפסק ביניהם, וכ"ה בשבילי דוד (סי' תל"ב ס"ק ב') עיי"ש.
2. ועי' בקובץ אור ישראל גליון מ"ז שהארכת בדברי הנו"ב זו.
3. כמו ב' מצות, דא"כ אדרבה היה צ"ל שיחה הפסק, דהרי בב' מצות חיוביות הוי שיחה הפסק וכמש"כ לקמן, אלא כוונתם דוודאי הוא חד מצוה, ורק דרומה למצוה שיש לה המשך זמן, כגון ישיבת סוכה, דכל ישיבה היא קיום מצוה, אבל פשוט דאין ישיבה השני נקראת מצוה בפנ"ע, וכמו"כ כאן כל מקום ומקום נחשב כהמשך של קיום מצוה, ודו"ק.

לבטלה, אבל הכא גבי קריאת התורה, דהברכה היא משום כבוד הציבור, והקורא בתורה לא יפחתו מג' פסוקים, ואם פחת לא הוי קריאה וכמש"כ לעיל בסי' קל"ז ס"ד כל שלא קרא ג"פ אכתי לא נגמרה הברכה, ואם הפסיק צריך לחזור ולברך, משא"כ אחר שקרא ג' פסוקים לא הוי הפסק, עיי"ש.

ולפענ"ד כוונתו היא כנ"ל, דכל דלא נעשה איזה קיום המצוה, הוי כמו שמפסיק בין הברכה להתחלת המצוה, ולפי"ז אפ"ל דהיא"א שבטור כאן בבדיקת חמץ הוא רבינו יואל המובא בב"י בסי' ק"מ, ודו"ק.

ומסיים שם הפר"ח, דעיקר כרבינו אפרים דחולק, וכמש"פ המחבר, דהא בריש ה' קורא אמרינן בהלל ובמגילה פוסק ואין בכך כלום וכו' וכ"ה דעת הר"י והר"ז והר"ן בסוף מס' ר"ה, ותשובת הרשב"א הביאו ב"י בסי' תרצ"ה [דבשח באמצע מגילה אינו הפסק] ודעת הרא"ש הביאו בטור בסי' תל"ב דאין שיחה הפסק בבדיקת חמץ עיי"ש⁴. הרי שהפר"ח סובר כהט"ז דמהא דקיי"ל כהרא"ש בסי' תל"ב שאין שיחה הפסק בבדיקת חמץ, חזינן נגד סברא זו שאפי"ו מצוה שעשיית מקצתה אינו כלום ג"כ לא הוי שיחה הפסק, ודלא כהנו"ב הנ"ל.

אולם גם הנו"ב שם בסוף התשובה [בד"ה אלא שאנן חוזר מדבריו הראשונים, ומביא דברי הרא"ש (חולין פ') כיסוי הדם סי' ו') שכ' בהדיא דבשח באמצע קריאת המגילה אינו חוזר ומברך, ומסיים הנו"ב ואומר אני שדעתי בטילה, והדין עם הרא"ש שגם במגילה אין שיחה הפסק, אף שיש לחלק בין מגילה לשאר מצות, עיי"ש.

בדיקת מקום אפי"ו קטן מאוד, כגון במי שאין לו בית ובודק רק כיסים [להשיטות דמברכין על בדיקת כיסין] או שיש לו רק איזה מקום קטן להניח חפציו שם, שבודק ומברך ע"ז, הרי דצורת קיום מצות בדיקה שייכת אפי"ו בבדיקת זוית אחת, ורק להיות שיש לו בית גדול לבדוק, ע"כ לא גמר חיובו עד שבדק את הכל, ולזאת אמרינן דכיון שצורת המצוה שייכת על מה שכבר בדק, שוב הרי"ז דומה למצוה שתליא בהמשכת הזמן, שמותר להפסיק ולא הוי שיחה הפסק.

וקצת דומה למי שיכול ללמוד רק זמן קצר, דפשוט דקיים מצות תלמוד תורה בזה, ומי שיש לו זמן יותר, מחויב ללמוד יותר, אבל פשוט דאפי"ו אצלו אחר לימוד איזה דקה, כבר קיים מצות לימוד התורה, ושייך ברכה ע"ז, אלא שמחויב להמשיך וללמוד, והוא הדין כאן לגבי בדיקת חמץ, דלאחר שכבר בדק איזה מקום, כבר עשה מצות בדיקה ושייך ברכה ע"ז, אלא שמחויב להמשיך ולבדוק יותר, וע"כ שפיר מותר להפסיק בבדיקת חמץ, אפי"ו אי אמרינן דבקריאת המגילה הוי שיחה הפסק, ודו"ק.

ועיין בפר"ח (בסי' ק"מ ס"ק ב'), שכתב לפרש שי' רבינו יואל (מובא בב"י בשם המרדכי שם) דאם שח באמצע הקריאה הוי הפסק וצריך לחזור ולברך, וכ' הפר"ח דרבינו יואל מיירי קודם שקרא ג' פסוקים, ואז הוי שיחה הפסק, והטעם דדוקא בברכות התורה דשחרית וכן בברכת המוציא, שכיון שקרא פסוק אחד או התחיל לאכול מצי להפסיק ולא בעי' ברכה אחרייתא, לפי שכבר נגמרה ונתקיימה הברכה בהכי, ותו לא הוי ברכה

4. גם בפרמ"ג (סי' ק"מ א"א ג') מבאר אפי"ו בכה"ג אין שיחה הפסק, ולכן אין שיחה הפסק באמצע אכילת כזית מצוה, אולם כ' שם דלגבי בדיקת חמץ אפ"ל סברא דשפיר הוי הפסק, דלגבי בדיקה אין תלוי בדיקה שקודם למה שיש עוד לבדוק, א"כ לגבי בדיקה שצריך לעשות מקרי דעדיין לא התחיל המצוה, וא"כ צ"ל שיחה הפסק בין ברכה להתחלת המצוה, עכ"ז אמרינן דמקרי התחיל המצוה ואינו הפסק, עיי"ש. ומדבריו נראה דס"ל כהנו"ב והחמד משה, דכל חור וזוית שבודק נחשב כקיום מצוה, וא"כ אפ"ל דהמקום השני שבודק נחשב כמו קיום מצוה בפני"ע ולא כהמשך קיום מצוה, וא"כ היה צ"ל שיחה הפסק וכמש"כ לעיל, ע"ז כ' דאינה הפסק, דשפיר נחשב כהמשך מקום מצוה, ודו"ק.

אמנם בשו"ע הרב (כאן סעי' ז) ראיתו חידוש, שכתב וז"ל: ולכתחילה אין להשיח שום שיחה באמצע הבדיקה, אפי' בדברי תורה וכו' לפי שיש אומרים שאף המשיח באמצע המצוה ה"ז הפסק וצריך לחזור ולברך כשיגמר המצוה וכו' עיי"ש. הרי דסובר דלכן אסור לכתחילה להפסיק בדבור, כדי לחוש לשי' הסוכרים שהוא הפסק, ולפי"ז פשוט דאף כשאינו עוסק בבדיקה אסור לדבר, אלא צ"ע שזהו טעם חדש שלא מוזכר בשו"ע ובפוסקים, וצ"ל דכיון דהטו"ז חיזק שיטת האוסרים ונטוה כוותיהו, ע"כ החמיר הרב כדבריו⁵ [גם בבגדי ישע אחר שהביא מחלוקת הפוסקים בזה, מסיים אבל מ"מ לכתחילה לא יכנס עצמו לפלוגתא זו].

אלא דצ"ע, דכיון שגם הרב החמיר רק לכתחילה כשיטה זו, א"כ למה לא כתב רק טעם המחבר שלכתחילה אין לשוח כדי שלא יסיח דעתו וכו'. ואולי דלטעם המחבר הוא רק מהיות טוב, משא"כ משום חשש הפסק הוא דין דלכתחילה אסור להפסיק, וע"כ לא כ' הרב וטוב שלא ישיח, וכמוש"כ המחבר, רק כ' ולכתחילה אסור לדבר⁶ וכו'. ותו אפ"ל דהרב רוצה לאסור גם כשאינו עוסק בבדיקה וכנ"ל, או דרצה לאסור גם לשוח בדברי תורה, דזה מותר לטעם המחבר – עי' באות שלאח"ז, ועכ"פ לכתחילה בוודאי דטוב להחמיר כדבריו, וכשי' הטו"ז לחוש לשי' האוסרים, וע"כ אפי' באופן הנ"ל אין לדבר שיחה בטילה מחשש הפסק, ודו"ק.

**עשה צרכיו באמצע בדיקת חמץ אי מברך
ברכת אשר יצר, ואם מותר לענות אז אמן
ושאר דברים שבקדושה**

ראשית נבאר אם הך דלכתחילה טוב שלא לדבר באמצע בדיקה כולל גם דברי תורה, או

**מי שהפסיק בשיחה באמצע הבדיקה אי
מותר אז ג"כ להפסיק בדבור**

הנה כבר הבאנו לשון הטור (בסי' תל"ב) בשם אביו הרא"ש [והוא בפסקיו בפ"ק דפסחים ותשובות כלל כ"ה] דמשהתחיל לבדוק אין שיחה הפסק וכו' מיהו לכתחילה טוב ליזהר שלא לעסוק בשיחה בטילה עד שיגמור כל הבדיקה כדי שישים אל לבו לבדוק בכל המקומות שמכניסין בו חמץ עכ"ל, וכ"כ המחבר שם (סעי' א'), ועי' בב"ח דהיינו שהוא רק על צד היותר טוב עיי"ש, וכ"נ מלשון המחבר שכתב וטוב שלא ידבר וכו', אמנם בר"ן בפסחים כ' בשם רבינו האי ירושה לנו מאבותינו שלא לשוח עד שיגמר כדי שלא להסיח דעתו כי כשהוא נמנע משיחה לבו מוכן למעשה ומי שלא עשה כן לא יצא ידי חובתו עכ"ל, ומובא גם במהר"ם חלאווה (דף ו' ע"ב), והוא חידוש שלא יצא ידי חובת הבדיקה, וצ"ל דלא יצא ידי חובת הבדיקה כראוי, ובתשו' הרשב"א (ח"א סי' רמ"ד) מובא בב"י בסי' תרצ"ב (מצוין בב"י כאן) איתא, והשח גוערין בו כדי שיכוין לבו להמצוה, והיינו שהוא דין גוערין בו, ודו"ק.

ולפי"ז שהטעם שאין להפסיק לכתחילה הוא כדי שישים דעתו לבדוק בכל המקומות, א"כ הסברא נותנת דהיינו דוקא באמצע הבדיקה, [ומסתבר אפי' בזמן שהולך מחדר לחדר, דעכ"פ עוסק בעניני המצוה וחיישינן שישכח איזה חדר או מקום לבדוק וכו'], אבל כשהפסיק לבדוק לנוח קצת, ואינו עוסק אז כלל בעניני בדיקה [עי' מש"כ לקמן אם מותר לנוח באמצע הבדיקה], אין שום טעם לאסור שיחה אז כדי שישים לבו לבדוק בכל המקומות, ודומה להשח קודם בדיקת חמץ שהוא מותר.

5. ועי' בר"ן הנ"ל, דאחר דמברר דאין שיחה הפסק בתוך מצוה, וע"כ אין שיחה הפסק בתוך התקיעות, מסיים ומיהו הואיל ונפיק מפומיה דריש מתיבתא ראוי שלא לדבר שלא לצורך, הרי דסובר דלכתחילה ראוי לחוש להסוכרים דשיחה הוי הפסק.

6. אולם בסידור הרב כ' ונכון שלא ישיח וכו', א"כ משמע דרק מהיות טוב אין לדבר וכמש"כ המחבר, ואולי לכן לא הוסיף דגם בדברי תורה אסור לדבר, וצ"ע בזה.

דמדייק מהט"ז דס"ל דדברים הכרחיים מותר, א"כ כל שכן דברי תורה ג"כ מותר, אבל כ"ז זה רק לשל' המחבר דמעיקרא דינא אין שיחה הפסק, ורק מהיות טוב אסור לשוח, ע"כ מותר לדבר בד"ת, אבל לשיטות הסוברים דשיחה הוי הפסק, אזי פשוט דאף ד"ת אסור, וסובר הרב דלכתחילה צריכין לחוש לש"י הסוברים דהוי הפסק, וע"כ כ' דאפי' בד"ת אסור, ודו"ק.

והנה בדין עשה צרכיו באמצע בדיקת חמץ אם לברך ברכת אשר יצר, ראיתי בהגדת אגודת איזוב שכ' דאם עשה צרכיו באמצע בדיקת חמץ לא יברך אשר יצר רק אחרי הבדיקה עיי"ש, אכן לענ"ד יש לדון בזה טובא, שהרי כבר כתבנו שלש' המחבר שסובר שמעיקרא דינא מותר לדבר באמצע הבדיקה ורק מהיות טוב אין לדבר, מסתבר שדברים שבקדושה וכש"כ דברים הכרחיים שמותר להפסיק. ותו יש לעיין, דהא למעשה כבר הפסיק את הבדיקה כדי לעשות צרכיו, וא"כ למה יהי אסור לברך אשר יצר תיכף אח"ז, כיון דאינו עוסק אז בבדיקה, ואפי' לדברי השו"ע דהרב ז"ל שסובר שלכתחילה צריכים לחוש להשי' דשיחה הוה הפסק באמצע הבדיקה, עכ"ז כיון שאינו מעיקר הדין, רק לכתחילה חיישינן לזה, ודאי מסתבר דבכי האי גוונא יש להקל, ובפרט שיש חשש גדול שאם ידחה ברכת אשר יצר עד לאחר הבדיקה, קרוב הדבר שישכח אז מלברך, והנסייון מעיד ע"ז, ובפרט כשישהה בבדיקתו זמן רב, ועי' בדברי הפוסקים (באו"ח סי' קס"ה) מבוכה גדולה האיך לברך אשר יצר כשעשה צרכיו ונוטל ידיו ג"כ לסעודה, וכ' שם הא"ר ולכאורה למה לא יברך אשר יצר אחר ברכת המוציא, אלא דכיון שחיובה חל עליו מיד שעשה צרכיו אין לאחרו כ"כ עיי"ש, א"כ כמו"כ נימא כאן.

דדברי תורה מותר לשוח, ותוכן השאלה הוא, דלשון הרא"ש והטור הוא שלא לעסוק בשיחה "בטילה", ולא כתבו סתם שלא לעסוק בשיחה, וראיתי בפרישה (סוף אות ה'), שכ' דכוונתו הוא דוקא שיחה בטילה, כשחוק וקלות ראש, שמתוכם לא ישים אל לבו לבדוק שפיר, א"כ משמע דסתם דברים שלא בשחוק וקלות ראש מותר, אולם מדברי שאר הפוסקים דסתמו בזה, נראה דהבינו דאפי' סתם שיחה אסור.

ועיין בטו"ז (שם ס"ג ג') דכנראה ג"כ נחית לדיוק זה, וכ' דרק דברים דאינם הכרחיים אסור לדבר, משא"כ דברים הכרחיים אפי' שלא לצורך הבדיקה מותר לדבר עיי"ש, אמנם במשנ"ב ובשאר פוסקים לא מצאתי שהעתיקו דבר זה, וכנראה דסברו שאפי' בדברים הכרחיים אסור להפסיק, ורק לצורך הבדיקה מותר, ולדבריהם צ"ל דכוונת שיחה בטילה היינו לומר דברים שאינם לצורך הבדיקה, לאפוקי דברים שהוא לצורך הבדיקה שמותר לכתחילה להפסיק, וכ"נ מלשון המחבר דבמקום שיחה בטילה כ' דברים אחרים, דכנראה דהיינו שלא לצורך בדיקה⁷.

אמנם בדברי תורה עדיין אפי"ל דמותר לשוח, דכיון דרק משום מהיות טוב אין לדבר, א"כ במקום קיום מ"ע של תלמוד תורה, שמקיים מצוה על כל תיבה ותיבה שמוציא מפיו אולי אין שום ענין להמנע מזה.

אמנם בשו"ע הרב (סי' תל"ב סעי' ז') כתב בהדיא דאפי' בד"ת אסור לדבר, אולם מדבריו משמע קצת דלהמחבר היה מותר, וז"ל: ומ"מ לכתחילה אין להשיח שום שיחה באמצע הבדיקה אפי' בד"ת כ"א מצרכי הבדיקה, לפי שי"א שמישיח באמצע בדיקת חמץ ה"ז הפסק וכו' עיי"ש, ועל מה שכתב "אפי' בד"ת" מצויין שם "עי' בט"ז ודוק", וכוונתו נראה

7. בקובץ מבקשי תורה פסח סי' קל"ג ענף ב' כתב בשם הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל דאם הטלפון צלצל בשעת בדיקת חמץ אחרי הברכה ובאמצע הבדיקה מותר להרים את השפופרת ולומר אני באמצע הבדיקה כי אולי זה דבר דחוף, והדגיש מרן זצוק"ל שזה דוקא באמצע הבדיקה, ונראה דס"ל למרן זצוק"ל דלא חיישינן להפסק באמצע הבדיקה רק כדי שישים אל לבו לבדוק את כל החמץ אין להפסיק, ולכן דבר דחוף מותר להפסיק, דאף אם אין לדבר אפי' דברים הכרחיים, מ"מ דבר דחוף מותר להפסיק כיון שזה הוא רק דין דלכתחילה כמש"כ בשו"ע "וטוב" שלא ידבר דברים אחרים עד שיגמור הבדיקה עיי"ש.

לומר שלא ידבר אז כדי שישים דעתו לבדוק בכל המקומות, ואפי' לפימש"כ בשם השו"ע הרב דנקט שאין לדבר לכתחילה באמצע הבדיקה כדי לחוש לשי' הסוברים דשיחה הוה הפסק באמצע הבדיקה, עכ"ז אפשר לדון ולומר דוהו דוקא באמצע הבדיקה ממש, משא"כ כשהוא בין בדיקת ב' בתים, אין שיחה הפסק, לפי"מ שכתבנו לעיל דסברת הסוברים דשיחה הוי הפסק באמצע הבדיקה, היינו משום דס"ל דבדיקה במקצת אין שום חלות מצוה עליה, וע"כ המדבר אז הוי כמו מפסיק בין ברכה להתחלת הבדיקה, וא"כ אפ"ל דרק בדיקת מקצת בית אין חלות מצוה עליה, משא"כ אחר שכבר גמר בדיקת בית אחד, כבר יש חלות מצוה ע"ז ושייך על זה ברכה⁸, וכעין סברת הנו"ב והחמד משה שאפי' באמצע בדיקת בית אחד אמרינן שיש חלות שם מצוה על בדיקת מקצת ושייך ברכה ע"ז, ודו"ק.

אמנם החק יעקב (ס"ק ח') הביא בשם הכל בו שכתב: וכ' הגאונים דאם יש לו כמה בתים לבדוק אינו מברך אלא ברכה אחת ובלבד שלא יפסיק עכ"ל, והקשה הח"י דלמה אסור להפסיק בשיחה בין בית לבית, הלא קיי"ל דאין שיחה הפסק באמצע הבדיקה, ותי' דאפ"ל דהגאונים לכתחילה קאמרו, או דהגאונים סוברים כשי' הסוברים דשיחה הוי הפסק באמצע הבדיקה עכ"ל. הרי מבואר בדברי החק יעקב דהדין דלכתחילה אין לדבר הוא גם בין בדיקת שתי בתים, אולם טעמא בעי' למה, וגם חזינן מדברי הח"י הנ"ל דהסוברים דשיחה הוה הפסק בבדיקה, כמו"כ ס"ל דהוה הפסק בין בדיקת ב' בתים.

אולם פשוט לשון הכל בו שכ' אינו מברך אלא ברכה אחת ובלבד שלא יפסיק, משמע דאם מפסיק אז מברך ב' ברכות, וע"כ דשיחה הוה הפסק אפי' בדיעבד, וגם דוחק לומר שהכל בו סובר כהשי' הסוברים דשיחה הוה

ותו יש להעיר, מהא דכ' המשנ"ב (בסי' נ"א ס"ק ח') בשם סידור דרך החיים דאם עשה צרכיו בתוך פסוקי דזמרה, דמותר לברך ברכת אשר יצר ולהפסיק בשביל זה, ובביאור הלכה (שם) כתב דאף דהח"א ס"ל דיברך ברכה זו אחר התפילה, לא נהירא דיש לחוש פן יצטרך אז עוד הפעם לנקביו ויתבטל הברכה עיי"ש, והדברים ק"ו, ומה באמצע פסוקי דזמרה דמעיקר הדין אין להפסיק וכמו שכתב שם המחבר (בסעי' ד'), מותר לברך אשר יצר, על אחת כו"כ וכש"כ כאן דמותר.

ודאתאן מזה לפענ"ד דשפיר יש לברך אז ברכת אשר יצר, וכמו"כ כל הדברים דמבואר שם דמפסיק, כגון קדיש וקדושה, ברכו, ברכת ברוקים ורעמים, וכן עניית אמן על ברכת חבירו, ג"כ מפסיק בשבילם באמצע הבדיקה, וכבר נתעורר בזה באוצר ההלכות (אות ל'), וכ"ה בספר פסקי תשובות (סי' תל"ב) בשם קובץ בית הלוי ח"ג, עיי"ש.

הבודק ב' בתים, כגון ביתו וחנותו, ורוצה לפטור שניהם בברכה אחת, אי מותר להפסיק בשיחה בשעה שהולך מבית לבית

ועכשיו יש לדון כשבודק ב' בתים, כגון ביתו וחנותו, ורוצה לפטור שניהם בברכה אחת, כמבואר בשו"ע (סי' תל"ב סעי' ב') דבברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים, אם מותר לשוח כשהולך מבית לבית, ולכאורה לפי הנ"ל, דקיי"ל שאין שיחה הפסק באמצע הבדיקה, א"כ מסתבר דכמו"כ אין שיחה הפסק בין בדיקת ב' בתים, ומסתבר דאף לכתחילה יכול לדבר אז, דאף שכ' המחבר דלכתחילה אין לדבר באמצע הבדיקה כדי שישים אל לבו לבדוק בכל המקומות שמכניסין שם חמץ, כבר כתבנו דזה שייך רק באמצע הבדיקה ממש בשעה שעוסק בבדיקה בפועל, משא"כ בזמן שהולך בין בית לבית, ובפרט בדרך רחוקה, שאינו עוסק אז כלל מעיניו בבדיקה, קשה

8. ועי' לקמן שכ' בשם כמה פוסקים דבדיקת ב' בתים נחשב כב' מצוות, וא"כ לאחר בדיקת בית אחד כבר גמר המצוה, ואפי' להסוברים שהוא חד מצוה, עכ"ז מסתבר שאחר בדיקת בית אחד יש כבר חלות מצוה ושייך ברכה ע"ז אעפ"י שצריך להמשיך ולגמור.

בדיקה, הרי דמדמה הפסק בין בדיקת שת' בתים להפסק באמצע בדיקת בית אחד, משא"כ הגאונים סברו דהוי ב' מצות וע"כ הוי שיחה הפסק אף שבתוך בדיקת בית אחד אינו הפסק כנ"ל, אח"כ מצאתי בשו"ת משכנות הרועים סי' ז' שכל' בהדיא דשיחה הוא הפסק בין בדיקת ב' בתים, והוא לשי' שם שכל' בהדיא שבדיקת ב' בתים הוא ב' מצות עיי"ש.

נודק ביתו ובית חבירו אי או הוה שיחה הפסק

ולפי"ז היה יוצא דמי שבודק ביתו ובית חבירו וכדומה דהוא ב' מצוה לכו"ע, אזי בוודאי דשיחה הוי הפסק, וצריך לחזור ולברך, ואף דבמק"א כ' דאז גם הליכה הוי הפסק בין ב' הבתים וצריך לברך שנית, א"כ אינו נפק"מ במפסיק בשיחה, מ"מ נפק"מ כשהם ב' דירות בחד בית, או דשני הבתים הם סמוכים פחותים מכ"ב אמות, דאז אין הליכה הפסק, או לשי' הט"ז (סי' ח' ס"ק י"א) שסובר שאפי' בדרך רחוקה אין הליכה הפסק.

אולם עדיין יש לדון בזה ואבאר, דבטור ושו"ע יו"ד בסי' י"ט מציינו מחלוקת אי שיחה הוי הפסק בין שחיתת ב' בהמות, והמעיינן שם יראה, דזה ברור לכו"ע דבין שתי מצות חייבות, כגון בין הנחת תפילין של יד לשל ראש הוי בוודאי שיחה הפסק דכיון דהם ב' מצות ויש חיוב לכל אחד ואחד, אין אחד נגרר להשני וע"כ אם מפסיק בשיחה צריך לברך ברכה בפני עצמו, אבל בין שתי מצוות דאינם חיובית כגון בין שחיטה ב' בהמות, שי' הטור בשם הרא"ש דגם שם הוי שיחה הפסק דבין עשיית ב' מצות לעולם הוי שיחה הפסק, וי"א דכיון דאינם מצות חיובית כגון הנחת תפילין, ע"כ אחד נגרר עם השני ודומה להמשיח בתוך סעודה או בתוך ישיבת סוכה דאין שיחה הפסק, והמחבר הביא ב' שי' אלו ולא הכריע, וע"כ כ' הט"ז שם ס"ק ט' דאף דלכתחילה אין לשוח בין שחיתת ב' בהמות מ"מ בדיעבד

הפסק באמצע הבדיקה, דהא תיכף אח"כ כתב הכל בו בשם רב האי גאון דבתוך הבדיקה אטור להפסיק לכתחילה ולא בדיעבד, וכן מצאתי בתניא רבתי (דף מ"ג) כתב בעל עשרת הדברות אם יש לו כמה בתים לבדוק אינו מברך אלא ברכה אחת כדאמרינן בשחיטה דאינו מברך אלא ברכה אחת על כמה בהמות, ומסתברא דווקא אם לא שח אבל אם שח חוזר ומברך עיי"ש, הרי דס"ל שבין ב' בתים הוי שיחה הפסק אפי' בדיעבד (ומשמע קצת שם דרק בב' בתים הוי שיחה הפסק ולא באמצע בדיקה בית אחד).

וע"כ נ"ל דהר"ן בפסחים כ' וז"ל ואיכא מאן דאמר דאם שח בין בדיקה לבדיקה חוזר ומברך ומדמה ליה לתפילין (מנחות דף לו.) לא שח מברך אחת שח מברך שתייהם, כלומר דאם שח בין תפילין של יד לשל ראש מברך שתייהם, וליתא דהתם שתי מצות נינהו והכא אינו אלא מצוה אחת והרי הוא כאילו יושב בסוכה דשח דאינו חוזר ומברך, עכ"ל. וכעין זה איתא ברא"ש שם, א"כ מבואר מדבריהם שלכך אין שיחה הפסק באמצע בדיקה משום שהוא חדא מצוה וע"כ אינו דומה לתפילין, ואי היה ב' מצות היה שפיר הפסק, ולפי"ז יוצא דאי שיחה הוא הפסק בין בדיקת ב' בתים תליא כמה שכל' לקמן מחלוקת הפוסקים אם בדיקת ב' בתים הוי ב' מצות או חד, דלהסוברים דהוי ב' מצות הוי הפסק משא"כ להסוברים דהוא אחד מצוה אינו הפסק, ולפי"ז מובן דברי הגאונים ותניא רבתי שכל' ששיחה הוי הפסק בין בדיקת ב' בתים שהם סברו שבדיקת ב' בתים הוא ב' מצות⁹ וע"כ הוי שיחה הפסק, ודוק.

ולפי"ז נ"ל דהא דפשיטא ליה להחק יעקב דאין שיחה הפסק בין בדיקת ב' בתים הוא לשי' דסובר דבדיקת ב' בתים הוי חד מצוה וכמו"כ החי"ב בס"ק ט' דלכך אין הליכה הפסק בין בדיקת ב' בתים, שדומה לשיחה באמצע

9. ועי' לקמן שכל' דמהא דהביא ראייה דבברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים, מהא דיכול לשחוט כמה בהמות בברכה אחת, מבואר דסובר דבדיקת ב' בתים הם ב' מצות דומיא דבדיקת ב' בהמות.

דאף דהבדיקה הוי חיוב עכ"ז מ"מ אינו דומה לתפילין דהוי מצוה המוטלת עליו וא"א ע"י שליח משא"כ כאן הרי יכול לעשות המותר ע"י שליח, והוי כאילו רוצה לא היה צריך לבדוק יותר ודומה להמוציא דמותר לשוח באמצע סעודה לכתחילה, לכן נראה דאף לשוח מותר היכי דכבר בדק בית אחד, ובין בית לבית מותר לשוח, ועכ"פ בדיעבד בוודאי א"צ לברך שנית וכו', עכ"ל.

וביאור דבריו נראה, דס"ל שבדיקת ב' בתים הוי ב' מצוות, וא"כ לכאורה היה צריך להיות שיחה הפסק בינתיים כמו דהוה הפסק בתפילין, וע"כ מחדש האלף לך שלמה חידוש גדול, דזה רק בחיוב גמור על גופו וא"א ע"י שליח, משא"כ מצוה שאפשר לעשות ע"י שליח, לא מקרי מצות חיובית גמורה, ודומה לשחיטה שאין שיחה הפסק בה, ולפי"ז יוצא שאפי' להסוברים דבדיקת ב' בתים הוא ב' מצוות, מ"מ אין שיחה הפסק ודלא כמש"כ לעיל.

ולדבריו צ"ל דהא דמשמע מדברי הר"ן והרא"ש שהעתקנו לעיל שכ' דלכך אין בדיקת חמץ דומה לתפילין דשם הוא ב' מצוות וכאן היא מצוה אחת, א"כ משמע שאם היה גם כאן ב' מצוות היה דומה לתפילין, והוי שפיר הפסק, כל זה לשיטתם דס"ל שבב' מצוות אפי' אינה חיובית הוי שיחה הפסק, וכמו שכ' הטור בהל' שחיטה בשם אביו הרא"ש, וכמו"כ אין ראייה מדברי הכל בו בשם הגאונים ומדברי התניא רבתי שסוברים דשיחה הוה הפסק בין בדיקת ב' בתים, דהם סברו שאפי' בין שחיטה לשחיטה הוי שיחה הפסק, וכנראה מדברי התניא רבתי בהדיא.

ולמעשה הי' נראה בזה, דלא מבעיא כשבדק ב' בתים שהם שלו, כגון ביתו וחנותו, דאין שיחה הפסק, דהא הרבה פוסקים סוברים דהוה מצוה אחת וכמו שהארכנו במק"א, אלא אפי' כשבדק ב' בתים שאינם שלו, אלא שבדק בשליחות חבירו, או שבדק ביתו ובית חבירו, דבכ"י האי גוונא כ' דאולי שפיר הוי שיחה הפסק, כיון דלכו"ע הם ב' מצוות, מ"מ כבר כ' דגם בזה יש לדון כנ"ל, וגם יש לנו שיטת הגרש"ק בשו"ת האלף לך שלמה,

כשהפסיק הוי ספק ברכות להקל ואין לברך עוה"פ, אמנם הש"ך (שם בס"ק ז') כ' דהסכמת הפוסקים דהוא הפסק וצריך לברך עוה"פ, וכ"פ המהרש"ל, ובר"מ, וכ"ה בל"ח והעט"ז וכל האחרונים עכ"ל.

ופלוגתא הזה מצינו ג"כ (סי' ח' סי' י"ב) בשח בין לבישת ב' טליתות שהמחבר כ' דהוי הפסק, וכ' המג"א (י"ד) דזהו לשי' (בסי' י"ט) שדעתו נוטה דשיחה הוי הפסק בין שחיטה, [והיינו משום דכ' דיעה ראשונה בסתם ודעה שניה בשם י"א] אבל כיון שהכריע שם האחרונים שאין לברך עוה"פ ע"כ גם בציצית אין לברך עוה"פ עתו"ד, וכנראה דנתכווין להט"ז הנ"ל שכ' דאין לברך משום ספק ברכות להקל, אמנם הש"ע הרב (שם סי' כ"א וקונט"א שם) כ' על המג"א דאינו נכון דכבר הכריע הש"ך בשם כ' הפוסקים ששיחה הוי הפסק וצריך לברך עוה"פ, אמנם המשנ"ב בסי' ח' ס"ק כ"ח כ' שכיון דהוא ספק ע"כ לכתחילה בוודאי יחמיר ולא ידבר משא"כ בדיעבד ספק ברכות להקל ואינו מברך עוה"פ, הרי דשיח בין ב' מצוות דאינם חיובית יש מחלוקה אי שיחה הוא הפסק.

ולפי"ז יש לדון דאפ"ל דדווקא כשהב' בתים שבדק הם שלו כגון ביתו וחנותו וכדומה אז הוי ב' מצוה חיובית, ושיחה הוי הפסק להסוברים דהוא ב' מצוות, משא"כ כשבדק ביתו ואח"כ בודק בשליחת חבירו בית חבירו, שאז החיוב דיליה הוא רק ביתו ובית חבירו היא חיוב חבירו ורק עושה בשליחותו, אולי דומה לב' מצוות דאינם חיובים כמו ציצית דאין שיחה הפסק, וכמו"כ יש לדון כשבדק שתי בתים שאינם שלו רק בשליחת חבירו, אולם מצד שני אפ"ל דהיות דחבירו מחיוב בהמצוה והוא עושה המצוה בשליחות חבירו מקרי שפיר ב' מצוה חיובית, ושפיר הוי שיחה הפסק, וצ"ע.

שוב ראיתי בשו"ת האלף לך שלמה (סי' שפ"ז) שכתב וז"ל: ועוד אף אם לא היה [מפסיק] לצורך הבדיקה, דכאן כיון שמתחילה בדק בית אחד כדינו ושוב לא הוי ברכה לבטלה וכו', וכיון דאין מצוה חיובית עליו

אולם להני שיטות הסוברים דשיחה הוה הפסק, וכפי שבארנו לעיל שטעמם דהיות דחלק מהבדיקה אינו כלום, ע"כ נחשב כהפסק בין ברכה להתחלת המצוה, א"כ לפי"ז יהיה תלוי אם שהייה הוה הפסק בין הברכה להתחלת המצוה, ע"י בשו"ע (או"ח סי' ר"ו סעי' ג') ובמג"א שם (ס"ק ד'), דיש בזה מחלוקת הראשונים, דיש הסוברים דאם שהה יותר מכדי שאילת תלמיד לרב חוזר ומברך¹⁰, וי"א דאינו חוזר ומברך, אולם לכו"ע אסור להפסיק לכתחילה, ומדברי המג"א שם נראה דאינו חוזר ומברך, וכ"ה בשו"ע הרב (סעי' ג') ובמשנ"ב (ס"ק י"ב), ובשעה"צ כ' הטעם משום ספק ברכות ולהקל, ולפי"ז לפי"מ שכ' לעיל בשם השו"ע הרב דלכך אין לדבר לכתחילה באמצע בדיקת חמץ, כדי לחוש להסוברים דהוי הפסק, א"כ אולי לכתחילה הוא הדין דאסור להפסיק בשהייה.

ותו יש לדון דלכתחילה אין להפסיק בשהייה, דבריש סי' תל"א מבואר באחרונים, דבבדיקת חמץ יש דין מיוחד דצריך להתחיל ולברוק תיכף בצאת הכוכבים [עיי'ן בחק יעקב שם], ואסור להשהות כלום אחר צה"כ, א"כ יש לדון אי חיוב זה היינו רק על התחלת הבדיקה דצריך להתחיל בצה"כ, משא"כ כשכבר התחיל לברוק מותר להפסיק בשהייה ולגמור הבדיקה אח"כ, או דתקנה זו שצריך לברוק אחר צה"כ, חל על כל המשך הבדיקה, והיינו שצריך להתחיל לברוק ולהמשיך ולגמור הבדיקה, ואסור להפסיק בשהייה, כמו דאסור להפסיק בשהייה בין צה"כ להתחלת הבדיקה.

ולכאורה ה' נראה דתליא במה שהארנו במק"א (בקובץ אור ישראל גליון ל"ה) לדון במי שהתאחר לברוק בזמן צה"כ, אי עדיין צריך להקדים ולברוק תיכף כשיש לו היכולת, או דמאחר שכבר התאחר השעה שוב א"צ להקדים ומותר להשהות כמה שירצה, וכתבנו

שסובר שאפי' אם הוא ב' מצוות ג"כ אין שיחה הפסק, ע"כ בדיעבד בוודאי דאין שיחה הפסק וא"צ ברכה אחרת.

אמנם לכתחילה קשה להקל בזה, אף דכתבנו לעיל שאם אינו הפסק מותר אפי' לכתחילה לדבר, דלא שייך הסברא שיתן דעתו לברוק היטב בכל המקומות, עכ"ז כיון שמסתמת דברי הגאונים ותניא רבתי משמע דבכה"ג מקרי הפסק, וכמו"כ כתבנו שמדברי הרא"ש והר"ן משמע שלהסוברים דזה מקרי ב' מצוות הוי שיחה הפסק, ע"כ נכון להחמיר לכתחילה. ותו, דבחק יעקב מבואר דהדין שלכתחילה אין לשוח שייך גם בזה, וגם בשו"ת האלף לך שלמה מבואר שמקיל רק בדיעבד, ודו"ק.

אם מותר לכתחילה להפסיק ולנוח קצת באמצע הבדיקה

ועתה יש לדון אם שהייה גרידא בלי שיחה הוה הפסק באמצע הבדיקה, והנה להני שיטות הסוברים דאין שיחה הפסק, בוודאי דאין שהייה בכלל הפסק, ונראה שאפי' שהה מחמת אונס כדי לגמור את כולו, דהיינו זמן רב שלוקח לגמור את כל המצוה, דהוי הפסק באמצע ק"ש ושאר מצות כגון הלל ומגילה, כמבואר בשו"ע (או"ח סי' ס"ה סעי' א') ובמשנ"ב (שם), מ"מ כאן לגבי בדיקת חמץ אינה הפסק, דזהו דוקא במצוה שצריכה להיות אמירה אחת, ע"כ אמרינן דאם הפסיק מחמת אונס, כדי שיעור לגמור את כולו, שוב לא מצטרף להחשיבה כחדא, ולא קיים המצוה [וכמו"כ לגבי תקיעת שופר ע"י בסי' תקפ"ח במג"א ס"ק ב', ועיי"ש במשנ"ב], משא"כ בבדיקת חמץ דאין דין דצריך להיות בדיקה אחת לכל הבית, ע"כ אפי' הפסיק מחמת אונס, אינו הפסק כלל וא"צ ברכה אחרת, וכן מצאתי סברא זו בספר שבילי דוד (או"ח בכללי הברכות פרק ג' אות ד'), ודו"ק.

10. וע"י בריט"א (פסחים דף ו' ע"ב) במש"כ הרא"ה דאם שהה בין ברכה למצוה כדי לגמור כל הברכה חוזר לראש, והיינו שחוזר ומברך, ועוד כתב שם בשם הרי"ט, שאם בירך על המצוה והתחיל בה כשם שיכול להשהות ולחזור למצוה וכו' וא"צ לברך בין בבדיקת חמץ ובין בשחיטה עיי"ש, משמע שמותר לכתחילה להשהות באמצע בדיקה, אולם זה הוא לשי' שכ' שם דשיחה אינו הפסק באמצע בדיקה כיון דהתחיל המצוה, עיי"ש.

להתפלל מעריב קודם בדיקת חמץ, אף דצריך לבדוק תיכף בזמן צה"כ, מ"מ תפילת מעריב קודם דהוא תדיר, א"כ אפשר שגם הגר"א ס"ל כדבריהם, וע"כ כשהגיע זמן תפילה הפסיק להתפלל, ואפי' להפוסקים החולקים וסוברים שצריך לבדוק קודם, עכ"ז ברגיל להתפלל בציבור בזמנו, גם הם מודים דיתפלל מעריב קודם, שטורח לקבץ מנין אחר הבדיקה (עי' במשנ"ב סי' תל"א ס"ק ח' ובשו"ע הרב שם), וא"כ אפשר באופן של הגר"א ג"כ היתה המציאות שהיה קשה לקבץ מנין אח"כ, וע"כ התפלל בזמנו.

אולם ממה שכי' הסידור פסח כהלכתו בשם הגר"א שאכל ג"כ באמצע הבדיקה, מזה שפיר יש ראייה דמותר להפסיק, אולם צריך לברר באיזה מקום מצא זה בשם הגר"א. ותו נראה, דאפי' אם נימא דהגר"א אכל באמצע בדיקה, יתכן שהי' חלש והי' חושש דאם לא יאכל לא יוכל לבדוק כראוי, וא"כ היתה האכילה צורך הבדיקה דמותר להפסיק בזה, וצ"ע.

ולמעשה נ"ל דמי שהוא עיף ומפסיק באמצע הבדיקה כדי לנוח קצת, וחושב שעיי"ז יבדוק אח"כ יותר טוב, ומכש"כ כשחושש שבלי זה לא יבדוק כראוי, בוודאי מותר להפסיק, דהוי כצורך הבדיקה, אולם באופן דמפסיק סתם מחמת עצלות, צ"ע אי מותר להפסיק, ובוודאי שטוב להחמיר שלא להפסיק כלל, דפשוט דהדין דזריזין מקדימין למצות שייך על כל המשך קיום המצוה וכנ"ל, ודו"ק.

שם דתליא אי הדין דצריך לבדוק תיכף הוא מדין זריזין מקדימין, וחיבו חז"ל במצוה זו להיות מהזריזין, ולפי"ז אפי' התאחר מ"מ צריך להקדים, או דחששו חז"ל דאם יתאחר ולא יבדוק בהתחלת זמן הבדיקה שמא יתעצל או ישכח, ע"כ אמרו חז"ל שצריך להתחיל לבדוק תיכף בהתחלת הזמן, אבל כשעבר כבר זמן זה, שוב אין עוד חיוב להקדים לבדוק, עיי"ש.

ונ"ל דזה יהי' נפק"מ גם כאן, דאם הוא מדין זריזין מקדימין למצוות, פשוט דזה חל על כל קיום המצוה, וע"כ אסור להשהות בסתם, משא"כ אי הוא כדי שלא יתאחר או שלא יתעצל, א"כ אפי' דזהו רק על התחלת המצוה, משא"כ כשהתחיל לבדוק בזמן הנכון, שוב מותר להשהות באמצע הבדיקה, וכיון דלענין שאלה הנ"ל ליכא הכרע בדבר, א"כ כמו"כ כאן עדיין צ"ע.

אמנם יש להביא ראייה דמותר להפסיק בשהייה לכתחילה, מהא דמובא בספר סידור פסח כהלכתו (פרק י"ג אות כ"ז) בשם מעשה רב מהגר"א (אות קע"ח), שהגר"א התפלל ואכל באמצע בדיקת חמץ עיי"ש, הרי מבואר בהדיא דמותר להפסיק ואפי' לאכול מותר באמצע הבדיקה.

אמנם עיינתי שם במעשה רב, ושם איתא רק להתפלל מעריב באמצע הבדיקה, ולפי"ז אין להוכיח כלל דמותר להפסיק, דהלא ידוע שי' הפוסקים (חק יעקב, א"ר, ומקו"ח) דצריך

ראוי לקיים מצות הלילה בכוונה שלימה

המצות הנהוגות בליל פסח סגולתן עצומה מאוד, ורוב התורה נאמר בה יציאת מצרים, ובנסים ובנפלאות שעשה עמנו בהוציאנו ממצרים, הכרנו אמונה שלימה מציאות האחד המיוחד, והשגחתו בכל העולמות, ועוצם יכלתו וראוי לקיים המצוה בכונה שלימה, ולהודות ולהלל לשמו הגדול בכונה שלימה, ולא להיות מצות אנשים מלומדה:

(דרושי הצל"ח – דרוש ל"ז לשבת הגדול)